

resultaat van FLORON excursie in Delfshaven

Ruim 200 plantensoorten

door

Remko Andeweg

Zoals in de eerste Straatgras van dit jaar werd aangekondigd, is op 14 juni 1997 een excursie gehouden in Delfshaven met als doel het inventariseren van de hogere planten in het kilometerhok met de coördinaten 90-435. Dit 'hok' heeft zijn hoekpunten bij de Pieter de Hooghbrug, het Bospolderplein en de oevers van de Nieuwe Maas ter hoogte van de Indrapurastraat en (halverwege) de Schiehaven. Gezien de opbouw van het onderzoeksgebied, met daarin historisch Delfshaven, kademuren, spoorwegterreinen, stadsvernieuwingsgebied, binnenwater en rivieroever, verwachtte men een afwisselend en rijk hok met typische stadsflora.

Er verzamelden zich die ochtend negen personen bij metrostation Delfshaven, op zich een prima groepsgrootte voor een excursie maar toch... Rotterdamse floristen, waar blijven jullie? In de volgende uren legden wij de volgende route af: Spanjaardstraat, 1e Schansstraat, Wijde Steeg, Aelbrechtskolk, Voorhaven (waar de ravage van de storm van de week ervoor ternauwernood was opgeruimd), Middenkous, Hudsonplein, een stuk spoorwegemplacement aan de Vierhavensstraat, de Vierhavensstraat zelf, Westzeedijk, Schiehavenweg, Schiemond, Schiehaven, Lelyboskade, Molen de Beerkade, Kapiteinsbuurt, Havenstraat, Lange Dijkstraat en Achterhaven. Er werden in totaal 206 soorten hogere planten gevonden.

Achttien zwartstelen!

Van deze soorten verdient er een aantal een nadere vermelding. De topvondst van de dag vormden zonder twijfel de achttien zwartstelen (*Asplenium adiantum-nigrum*) die wij ontdekten in een kademuur van de Voorhaven. Deze planten waren er bij de muurplanteninventarisatie van 1991 nog niet¹ en hun verschijnen is een mooi

voorbeeld van de soms spectaculaire opgang die de soort momenteel in West-Nederlandse steden maakt². Een tweede interessante vondst was de gespleten hennepnetel (*Galeopsis bifida*) in een bloembak aan diezelfde Voorhaven. Deze soort, die vaak verward wordt met de gewone hennepnetel (*Galeopsis tetralix*), blijkt in Rotterdam veel algemener te zijn dan meestal wordt gedacht (tip: wantrouw iedere paars bloeiende hennepnetel en u zult het zien). Aan de zuidkant van de Westzeedijk groeiden in een zandige berm enkele tientallen exemplaren van de kegelsilene (*Silene dioica*), een soort die voornamelijk beperkt is tot het 'zeedorpenlandschap' maar die ook in Amsterdam weleens onverwacht in de stad opduikt³. Nog curieuzer waren enkele vondsten langs de Lelyboskade en de Molen de Beerkade. Langs de Lelyboskade was de onderzijde van het talud naar de Middenkous rijk begroeid met munt. Het gaat hier echter niet om de watermunt (*Mentha aquatica*), zoals op deze plek te verwachten zou zijn, maar om de roodbladige vorm van de pepermunt (*Mentha x piperita*), een steriele bastaard die als keukenkruid in cultuur is en die hier de plaats van zijn wilde verwant inneemt. Het op het noorden gelegen talud van de Molen

Rotterdamse floristen scharen zich rond een Delfshavense graspol.

(foto: Jelle Reumer)

Eén van de achttien zwartstelen van de Voorhaven.

(foto: Jelle Reumer)

de Beerkade bleek volop begroeid met klein springzaad (*Impatiens parviflora*), voor velen voornamelijk bekend uit het Kralingse Bos. Bovenaan dit talud en rond het hele fabrieksterrein van Akzo Nobel dat aan de overzijde van de Buizenwaal ligt, groeide tenslotte overal de dichtbloemige kruidkers (*Lepidium densiflorum*), een adventiefplant die momenteel op diverse plekken in Rotterdam voorkomt.

Een rijk hok

Dit waren wat je noemt enkele 'krenten uit de pap' maar wat zegt nu het totale resultaat van onze ronde? Omdat het hier slechts om een éénmalige inventarisatie gaat en uiteindelijk nog niet eens het volledige hok kon worden onderzocht, kunnen wij ervan uit gaan dat het werkelijke soortenaantal hoger zal liggen: naar schatting tussen de 200 en 300. Hiermee behoort dit kilometerhok tot de rijkere in ons land⁴. Goed onderzochte steden als Amsterdam en Eindhoven tonen echter aan dat dergelijke scores in het stedelijk gebied niet ongebruikelijk zijn^{3,5}.

Moerasplanten

Als we de samenstelling van de lijst bekijken, dan blijken de milieukarakteristieken van het gebied, te weten steen, zand en water goed tot uiting te komen. Naast de aanwezigheid van soorten van het stedelijk-industriële biotoop, valt daarbij de goede vertegenwoordiging op van moerasplanten, waaronder een aantal soorten dat men niet zo snel in dit hoog-stedelijke gebied

zou verwachten. Ik noem maar even de zwanebloem (*Butomus umbellatus*), echte valeriaan (*Valeriana officinalis*), moerasbeemdgras (*Poa palustris*), pluimzegge (*Carex paniculata*) en valse voszegge (*Carex otrubae*). Verantwoordelijk hiervoor, en trouwens voor een aanzienlijk deel van de algehele soortenrijkdom van het hok, is de ruime aanwezigheid van begroeide steentaluds in het gebied. Deze bieden een sterke gradiënt van nat naar droog met daarbinnen weer allerlei verschillen in bezonning (expositierichting) en de mate waarin er wel of geen voedselrijk bodemmateriaal beschikbaar is. Daarbij komt nog een lage beheersintensiteit en een vrijwel ontbrekende betreding. Hieruit blijkt weer dat begroeide steentaluds een grote bijdrage kunnen leveren aan de (botanische) biodiversiteit in de dichtbebouwde stedelijke omgeving. In een stad waarin dit milieutype zo rijk vertegenwoordigd is, zou dat meer aandacht verdienen.

Literatuur

- 1 Andeweg, R., 1994 - Muurplanten in Rotterdam - Stadsecologische reeks nr 1. Natuurmuseum Rotterdam
- 2 Denters, T., 1997 - Zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum* L.) op de weg terug. Overzicht van het voorkomen in Nederland en de recentelijke uitbreidingen - Gorteria 23 (4)
- 3 Denters, T., R. Reusink, B. Vreeken, 1994 - Van muurbloem tot straatmadelief - KNNV, Utrecht
- 4 Groen, C.L.G., W.J. vd Slikke, H. Duistermaat, 1995 - 5 Jaar FLORON - Gorteria 21 (4/5)
- 5 Rensen-Bronkhorst, R. (red.), 1991 - Atlas van de flora van Eindhoven 1980-1989 - KNNV afdeling Eindhoven

Straatliefdegras en straatgras (rechts).

(foto: Jelle Reumer)

De gespleten hennepnetel is met behulp van een loep te determineren.

(foto: Jelle Reumer)